

ماندگاران صحنه ۲

پرویز پور حسینی

به کوشش

منصور خلج

سرشناسه:	خلج، منصور، ۱۳۲۹
عنوان و نام پدیدآور:	پرویز پورحسینی / به کوشش منصور خلج
مشخصات نشر:	تهران، انتشارات نمایش، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری:	۱۶۴ ص
فروست:	ماندگاران صحنه: ۲
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۶۶۶۶-۷۰-۱
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
موضوع:	پورحسینی، پرویز، ۱۳۲۰ -- مصاحبه‌ها
موضوع:	پورحسینی، پرویز، ۱۳۲۰ -- خاطرات
موضوع:	بازیگران -- ایران -- قرن ۱۴ -- مصاحبه‌ها
موضوع:	Actors -- Iran -- 20 th century -- Interviews
رده‌بندی کنگره:	PN ۱۹۹۸/۳
رده‌بندی دی‌سی:	۷۹۱/۴۳۰۲۳۳۰۹۲
شماره ثبت‌شناسی:	۷۲۷۹۷۵۰

انتشارات نمایش (۵۴۶)

پرویز پورحسینی

به کوشش: منصور خلج

با همکاری: مرزبان سمندری‌معطوف

ناشر: انتشارات نمایش

صفحه‌آرا: شیمیا تجلی

ویراستار: شیرین رضاییان

طراح جلد: امیر اسمی

تیراژ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ سازمان فرهنگی سیامتی کوثر

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۶۶-۷۰-۱

مقدمه ۹

گفت‌وگو ۱۳

سه یادداشت درباره پرویز پورحسینی ۱۴۵

سال شمار ۱۵۵

اما هر جا صحبت از مقوله‌ی بازیگری به میان می‌آید نخستین نامی که به ذهن متبادر می‌شود استانیسلاوسکی^۱ است و غالباً این شبهه وجود دارد که او اولین واضع تئوری‌های بازیگری در قلمرو تئاتر است. در حالی که قبل از او دنیس^۲ در قرن هیجدهم نظریات خود را پیرامون بازیگری در کتابی با عنوان «هنرپیشه کیست؟» تدوین و ارائه کرده است.

سده بیستم با اندیشه‌های میرهولد^۳ و تعریف و نگاه تازه‌ی او به عملکرد بازیگر، حتی متفاوت از بازیگری را تجربه کرد. اگر به جستار «تناقض بازیگر» از دنیس^۴ در رو نگاهی بیندازیم به دو اندیشه برمی‌خوریم: یکی اینکه بازیگر با احساس و عاطفه نقش را بر صحنه می‌آورد و دیگر اینکه اندیشه چراغ راه بازیگر است.

درو در این نوشتار، جانب بازیگری را می‌گیرد که اندیشه را بر احساسات درونی بر ریح و دهر چرا که معتقد است بازیگر بزرگ در آشخور اندیشه است که می‌تواند در تارار بندیر، رهی نقش، کیفیت مطلوب در ارائه‌ی آن را حفظ کند. بعدتر تجربه‌گران دیگر، عرصه بازیگری مسیرهای متنوع‌تر از دیدگاه‌های پیشین را برای دستیابی به نقش اجراء می‌کنند و بر آن «انگیزش درونی» بازیگر و ساحت روان‌شناسی شخصیت که نقش را از مسیر درون به بیرون هدایت می‌کند تاکید نمودند.

بعدتر استلادلر^۴ آغاز تکنیک متد را اعتماد به نفس بازیگر عنوان کرد. او هدف خود را تربیت بازیگرانی می‌داند که خود را به‌طور رشد و موفقیت هنری خود باشند. بازیگر باید خودش انرژی کارش را به دست بیاورد.

چهره‌ی دیگر، لی استراسبرگ^۵، می‌گوید: «در کیفیت افرینش عواطف فی‌نفسه مشکل اساسی در بازیگری نیست، مسئله مهم ایجاد حس و تحریک و متناسب با شخصیت است»^۶.

در هر حال هر کدام از صاحب نظران مقوله‌ی بازیگری نکته‌ای بر روش‌های پیش از خود افزوده‌اند. اما دستیابی به «مهارت» یکی از عناصر مشترک و بنیادین

1. Konstsntin Stanislavsky (1865- 1938)

2. Denis Diderot (1713- 1784)

3. Meyerhold Vsevoid (1874-1940)

4. Stella Adler

5. Lee Strasberg

۶. کتاب بازیگری، جان ابوت، برگردان اردشیر مهرآبادی، نشر نخستین ۱۳۹۴

همه‌ی سیستم‌های بازیگری است. مهارت آن بخش تخصصی و قابل شناسایی کار بازیگر است که هنگام اجرای نقش آشکار می‌شود.

«اما پیش از مهارت‌ها فرایند قرارداد، و فرایند مسیری است که در آن بازیگر به کشف مهارت‌هایی که باید در اجرای خود به کار گرفته شود می‌پردازد و تنها یک فرایند وجود ندارد. درواقع یافتن فرایند صحیح برای شرایط درست اجرا، خود یک مهارت محسوب می‌شود».

و دیگر اینکه بازیگر باید به خودشناسی عمیق و نیروی ابرازی به مراتب قوی‌تر از آنچه با آن آشنا هستیم دست یابد تا هر نقشی که در متن یک نمایشنامه گنجانده شد را با بی‌دستی و نصیبت پنهان از دیدگانی که در کلیت و جامعیت خود به قطعه سنگ اثرش زده‌ای مانده است تا پیکرتراشی هنرمند شخصیتی تازه از بطن آن بیافریند و به مناسبات رضه کند را جان ببخشد. به دیگر سخن مهم‌ترین عنصر زندگی‌ساز نقش «بازی» بازیگر است.

همان آفرینشی که خود را زده‌ی سیل دوباره است و آفرینشی نو.

این مقدمه را گفتم تا بپردازم به بروین پورحسینی، بازیگری با مهارت و آفرینشگر که او را از دیرباز می‌شناسم و ناخودآگاهش را طی نیم قرن یک به یک شاهد بوده‌ام. از نخستین حضورش در «میر و مشاور» حکومت زمان خان بروجرودی که بسیار جوان بود و چست و چابک در دهنه‌ی تاخت تا پیری فرزانه که به هیئت زال سپیدموی از دل شاهنامه‌ی حکیم بوستایی در «آخرین پیر سیمرغ» ما را به سفر افسانه و اسطوره‌ای شکوهمند می‌برد. از آن نقش تا این نقش، او همواره در جست‌وجو و تکاپوست، پا به پای هر استادی رفتار است تا با آموزد و در خلوت تفکر و تمرین، نقش را جان ببخشد که بی‌گمان این تلاش او شایسته‌ی تقدیر است. طی سال‌ها ما او را همواره ایفاگر نقش‌های سخت و دشوار دیده‌ایم. نقش‌هایی همچون راسکولنیکف در جنایت و مکافات که آسیمه سر سه سال روی صحنه خستگی‌ناپذیر، تو را شگفت زده به تماشا مهمان می‌کرد از آن همه شوری که در سر داشت و بر صحنه جلوه می‌کرد. یا در نقش دکتر فاستوس در برزخی

میان شیطان و فرشتگان و گناهان کبیره. و یا حضور نفس‌گیرش در کارنامه
 بنداربیدخش و آن گفتار بلندی که یک نفس مبهوتش می‌شدی.
 مرحبا بر این درایت و پشتکار که اکنون بر این سکو ایستاده‌ای «بایسته و
 آزانگیز»؛ این اسباب بزرگی به زحمتی‌گران فراهم آمده است و به گفته‌ی حافظ
 شیرین سخن:

زیند سنگ لعل شود در مقام صبر

آری شود ولیک به خون جگر شود

در اینجا از من می‌دانم مراتب سپاس ویژه خود را از استاد پرویز پورحسینی که
 طی جلسات متعدد با حوصله و دقت به پرسش‌ها پاسخ دادند ابراز دارم. و نیز از
 همراهی خاتم‌المرحان سید علی که در هنگام گفت‌وگوها و پیاده‌کردن و تنظیم
 نهایی مرا یاری دادند تشکر کنم. همچنین از همکاران انتشارات نمایش به‌ویژه
 آقای مهرداد رایانی‌مخلص که فرصت این گفت‌وگو را فراهم آورد سپاسگزارم.

منصور خنج